

IN MEMORIAM

MICHAŁ KOZŁOWSKI

Lublin

OKTAWIUSZ JUREWICZ (30 IV 1926–28 IV 2016)

ABSTRACT. Kozłowski Michał, *Oktawiusz Jurewicz (30 IV 1926–28 IV 2016)*.

The paper contains a presentation of the profile and scholarly achievements of the famous Polish classicist and byzantinologist Professor Oktawiusz Jurewicz (1926–2016). Moreover, a list of his publications is included.

Keywords: Byzantine studies; Classical studies.

28 kwietnia 2016 zmarł członek Polskiej Akademii Umiejętności, profesor Oktawiusz Jurewicz. Należał, wraz z Haliną Evert–Kappesową (1904–1985)¹, do inicjatorów odrodzenia w powojennej Polsce studiów nad Bizancjum.

Profesor urodził się 30 kwietnia 1926 r. w Starosielcach, wówczas miejscowości pod Białymstokiem². Po II wojnie światowej, w roku 1946 rozpoczął studia z zakresu filologii klasycznej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jako jedyny student zgłosił się na Seminarium Filologii Klasycznej. Jego wykładowcami byli tacy koryfeusze polskiej humanistyki jak Karol Górski (1903–1988), Stanisław Skimina (1886–1962) czy Stefan Srebrny (1890–1962). Zwłaszcza tego ostatniego wspominał ciepło, czując się jednym z jego uczniów. W trakcie studiów przeniósł się na Uniwersytet Warszawski, który ukończył w 1950 broniąc pracę magisterską *De brevilloquentia Tacitina* napisaną pod kierunkiem Kazimierza Kumanieckiego (1905–1977). Od tego czasu był związany z warszawską filologią klasyczną. Doktorat pt. *Niewolnicy w komediach Plauta* obronił w 1958 roku. Książka ukazała się w tym samym roku. Habilitacja miała miejsce w 1962 roku na podstawie pracy *Andronik I Komnenos*.

Z krótkim okresem panowania cesarza wiązać się podjęte przez niego próby reform społecznych – temat mało dotychczas zbadany. Profesor opisał m.in.

¹ Dąbrowska 2013.

² Podstawowe dane biograficzne: Ceran 2001: 29–30, 36, 55; Ceran 2006: 9–10; Evert–Kappesowa 1967: 41; Mackiewicz, Żoła 1993: 264; Starowieyski 1998: 3–5.

pokrewieństwo, jakie łączyło Komnenów z książętami Rusi Halickiej oraz okoliczności, w jakich Andronik doszedł do władzy i w jakich ją utracił. Dokonał też analizy przeprowadzanych przez niego reform. Książka wydana w 1962 roku była recenzowana przez tej miary bizantynologów co Robert Browning (1914–1997) i Alexander Kazhdan (1922–1997). W 1970 roku ukazał się jej niemiecki przekład³.

W 1971 roku Oktawiusz Jurewicz został profesorem nadzwyczajnym, za piętnaście lat później – zwyczajnym. W latach 1971–1996 był kierownikiem Zakładu Filologii Greckiej, Bizantyńskiej i Nowogreckiej, a w latach 1966–1973 pełnił funkcję dziekana Wydziału Filologicznego UW. Pod jego kierunkiem tytuł magistra obroniło kilkanaście osób, trzy zaś uzyskało stopień naukowy doktora: Józef Naumowicz (*Wczesnochrześcijańscy pisarze aleksandryjscy w „Bibliotece Focjusza”*, 1993), Krystyna Kreyser (*Zwierzęta gospodarskie w tekstach pisarzy rzymskich I wieku cesarstwa*, 1995) i Robert Sucharski (*Posejdon w świetle tekstów tabliczek w greckim piśmie linearnym B*, 1998). Do jego bliskich współpracowników należały tak wybitne uczone jak Małgorzata Borowska czy Helena Cichocka. Profesor był też recenzentem 14 prac doktorskich i 6 prac habilitacyjnych. Po przejściu na emeryturę (1996) nadal aktywnie działał w środowisku Artes Liberales UW, będąc konsultantem naukowym w Komisji Speculum Byzantinum. W czasie swojej aktywności naukowej odbył wiele stażów naukowych m.in. na uniwersytetach w Belgradzie, Berlinie, Budapeszcie, Kolonii, Monachium, Moskwie i Paryżu.

Najmniej znanym epizodem w pracy Profesora jest okres paryski. Wiadomo jedynie, że w latach 1973–1979 pracował na stanowisku profesora Uniwersytetu Paris IV–Sorbonne. Jednocześnie był dyrektorem tamtejszego Centre de Civilisation Polonaise. Założył i jako pierwszy redagował rocznik „Les Cahiers Franco–Polonais” (1977–1983).

W okresie międzywojennym czołowi polscy bizantynolodzy planowali założenie Polskiego Towarzystwa Bizantyńskiego, celem koordynacji badań nad tą dziedziną w Polsce. Wybuch wojny niestety pokrzyżował te plany. W czasie jej trwania zginęli: Leon Sternbach (1864–1940), Grzegorz Peradze (1899–1942) i Kazimierz Zakrzewski (1900–1941)⁴. Wyemigrowali natomiast Oskar Halecki (1891–1973)⁵ i Aleksander Turyn (1900–1981)⁶. Dopiero 2 lutego 1963 roku, z inicjatywy Oktawiusza Jurewicza i Haliny Evert–Kappesowej powstała Komisja Bizantynologiczna przy Komitecie Nauk o Kulturze Antycznej

³ Nie udało mi się ustalić, kto był pomysłodawcą. Recenzja niemieckiego przekładu opublikowana w „Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik” była niestety w dużej mierze negatywna i w pewnym sensie zahamowała międzynarodową karierę Profesora.

⁴ Dąbrowska 2015.

⁵ Dąbrowska 2012, 2014.

⁶ Kozłowski 2014.

Polskiej Akademii Nauk. Profesor był najpierw jej sekretarzem a później, aż do roku 2000 pełnił funkcję przewodniczącego (następnie honorowego przewodniczącego). Profesor uczestniczył także w Międzynarodowych Kongresach Bizantynologicznych: XIV w Bukareszcie (6–12 IX 1971) i XVI w Wiedniu (4–9 X 1981)⁷.

Oktawiusz Jurewicz był ponadto członkiem: Polskiej Akademii Umiejętności, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Polskiego Towarzystwa Filologicznego, Towarzystwa Historycznego Mommsengesellschaft i członkiem honorowym Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej Polskiej Akademii Nauk. W latach 1963–1973 sprawował funkcję sekretarza naukowego tego Komitetu, następnie wiceprezesem (1979–1981). Był również członkiem redakcji „Meandra” oraz redaktorem serii „Biblioteka Przekładów z Literatury Antycznej” i „Archiwum Filologiczne”.

Oprócz wspomnianych dwóch książek Profesora należy wymienić napisaną wraz Lidią Winniczuk (1904–1993) wielokrotnie wznawianą pracę *Starożytni Grecy i Rzymianie w życiu prywatnym i państwowym* (1968). Oktawiusz Jurewicz był też autorem *Gramatyki historycznej języka greckiego: fonetyka – fleksja* (1992, wyd. 2 popr. i uzup. – 1999) oraz *Słownika grecko-polskiego* (t. I-II, 2000–2001). W wielu artykułach zajmował się nie tylko dziejami polskiej bizantynologii, ale także neogrecystyki. Po napisaniu wielu artykułów na temat piśmiennictwa bizantyńskiego przygotował ogólny zarys pt. *Literatura bizantyńska* wydana w ramach *Dziejów literatur europejskich* (1977), stanowiącą wstęp do syntezy *Historii literatury bizantyńskiej* (1984, wyd. 2 – 2007). Profesor uwzględnił w niej najnowsze wyniki badań historyczno-literackich. Biografie poszczególnych pisarzy przedstawił w kontekście sytuacji politycznej, społecznej, kulturalnej i religijnej. I tak jak Jan Sajdak (1882–1967) rozpoczął swój *Zarys literatury bizantyjskiej* (1933) od daty założenia Konstantynopola (324), tak Jurewicz od wstąpienia na tron Justyniana Wielkiego (527). Spośród prac popularnonaukowych warto wymienić *Schizmę wschodnią* wydaną w serii „Światowit” (Warszawa 1969) oraz *Słownik pisarzy bizantyńskich*.

Profesor był też autorem wielu przekładów greckich źródeł historycznych na język ojczysty. Wśród nich najważniejsze są tłumaczenia literatury bizantyńskiej: *Aleksjada* Anny Komneny, (t. I-II, 1969–1972, wyd. 2 – 2005), *Materiały historyczne* Nicefora Bryenniosa, (1972, wyd. 2 – 2005); *Kronika* Michała Psellosa (1985, wyd. 2 – 2005) i *Biblioteka* Focjusza (t. I-V, 1986–1999, wyd. 2 – 2006). Z literatury rzymskiej należy wymienić wydanie dzieł wszystkich Horacego przetłumaczonych przez różnych autorów (t. I-II, 1986–1988, wyd. 2 – 2000). Każdy przekład został opatrzony erudycyjnym wstępem oraz aparatem naukowym.

⁷Kochanek 2012.

Pod redakcją Profesora ukazała się *Encyklopedia kultury bizantyńskiej*. Istniała szansa, że będzie to pierwsza tego rodzaju publikacja na świecie. Pomimo przygotowania w latach 90-tych maszynopisu do druku, projekt nie został zrealizowany. W międzyczasie środowisko bizantynologów z całego świata pod kierunkiem Alexandra Kazhdana opracowało *Oxford Dictionary of Byzantium* (t. I–III, New York–Oxford 1991). Ostatecznie wydanie polskojęzyczne ukazało się dopiero w 2002 roku w Warszawie.

Profesor otrzymał wiele nagród: siedmiokrotnie był nagradzany przez Rektora Uniwersytetu Warszawskiego, trzy razy uzyskał nagrodę ministerialną w dziedzinie twórczości naukowej i organizacyjnej. W 2000 otrzymał Nagrodę Wydawnictw Katolickich Feniks 2000 za przekład wraz z komentarzem pięciotomowej *Biblioteki* patriarchy Focjusza. Został odznaczony Medalem Komisji Edukacji Naukowej oraz greckim Złotym Krzyżem Zasługi. W 1998 roku polscy bizantynolodzy uhonorowali Go księgą pamiątkową⁸.

Profesora poznałem mając 13 lat, rozpoczynając z nim korespondencję! W ówczesnym świecie bez internetu list do Niego był jedyną szansą uzyskania odpowiedzi na nurtujące mnie pytania i problemy z historii Bizancjum. Z kolei pierwsze spotkanie w 1996 roku zaowocowało prezentem na moje 16 urodziny – siatką pełną Jego książek i przekładów autorów bizantyńskich. Profesor odszedł na dwa dni przed 90 urodzinami. Pogrzeb odbył się 6 maja 2016 roku na Cmentarzu Bródnowskim. Odszedł naukowiec rzetelny i entuzjastycznie zaangażowany w badania, zabierając bezpowrotnie swe niewypowiedziane myśli, sugestie, propozycje rozwiązań, które mogłyby wzbogacić nasze postrzeżenie przeszłości.

BIBLIOGRAFIA

- Ceran 1998: W. Ceran (ed.), *Mélanges 1998: Mélanges d'histoire byzantine offerts à Oktawiusz Jurewicz à l'occasion de Son soixante-dixième anniversaire*, Łódź 1998.
- Ceran 2001: W. Ceran, *Historia i bibliografia rozumowana bizantynologii polskiej 1800–1998*, t. I, Łódź 2001.
- Ceran 2006: W. Ceran, *Początki i etapy rozwoju bizantynologii polskiej*, Poznań 2006.
- Dąbrowska 2012: M. Dąbrowska (red.), *Oskar Halecki i jego obraz Europy*, t. I–III, Warszawa 2012–2014.
- Dąbrowska 2013: M. Dąbrowska, *Profesor Halina Evert–Kappesowa i Madame Dupont*, „Przełęcz Nauk Historycznych” 12, 2013, nr 2, 193–220.
- Dąbrowska 2015: M. Dąbrowska (red.), *Kazimierz Zakrzewski. Historia i polityka*, Warszawa 2015.
- Evert–Kappesowa 1967: H. Evert–Kappesowa, *Bizantynologia w Polsce* [w:] G. Ostrogorski, *Dzieje Bizancjum*, H. Evert–Kappesowa (przekł. pod. red.), Warszawa 1967.
- Kochanek 2012: P. Kochanek, *Udział Polaków w 21 Międzynarodowych Kongresach Bizantynistów w latach 1924–2006*, „Vox Patrum” 32, 2012, nr 57, 311–337.
- Kozłowski 2012: M. Kozłowski, *Emigracyjna twórczość Aleksandra Turyna (1900–1981)*, „Nowy Filomat” 18, 2014, nr 2, 263–271.

⁸ *Mélanges* 1998.

- Mackiewicz, Żoła 1993: L. Mackiewicz, A. Żoła (red.), *Kto jest kim w Polsce. Informator biograficzny*, Warszawa 1993.
- Starowieyski 1998: M. Starowieyski, *Professore Ottavio Jurewicz [w:] Mélanges d'histoire byzantine offerts à Oktawiusz Jurewicz à l'occasion de Son soixante-dixième anniversaire*, W. Ceran (ed.), Łódź 1998, 6–9.

OKTAWIUSZ JUREWICZ (1926–2016)

Summary

An obituary of Oktawiusz Jurewicz, Professor Emeritus of the University of Warsaw, an eminent byzantinologist, also known for his works on Plautus, a Greek–Polish dictionary and a textbook of Greek historical grammar.

BIBLIOGRAFIA WAŻNIEJSZYCH PRAC OKTAWIUSZA JUREWICZA

Z LAT 1952–2015

oprac. Michał Kozłowski

1952

- Filologia klasyczna w Związku Radzieckim w latach 1945–51*, „Meander” 7, 1952, nr 4–5, 226–240.
- Nowa organizacja nauczania łaciny w radzieckim szkolnictwie średnim*, „Meander” 7, 1952, nr 10, 478–483.
- [Rec.] P. Grimal, *Dictionnaire de la mythologie grecque et romaine*, Paris 1951; „Eos” 16, 1952, nr 2, 269–270.

1953

- Szpilka w filologię klasyczną*, „Problemy” 9, 1953, 344.

1954

- Joannes Franz Stroux*, „Nauka Polska” 2, 1954, nr 3, 370–372.

1956

- Konferencja niemieckich i polskich badaczy świata antycznego w Dreźnie*, „Życie Szkoły Wyższej” 10, 1956, 72–75.
- Plautus, Katon Starszy i społeczeństwo rzymskie*, „Meander” 12, 1956, 447–458.

1957

- Arystofanes: materiały sesji naukowej Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN, zorganizowanej na apel Światowej Rady Pokoju w 2400 rocznicę urodzin poety 3–4 grudnia 1954 roku*, O. Jurewicz (red.), Wrocław 1957, VIII; 307.
- Bibliografia [w:] Kumaniecki Kazimierz Feliks. W 30 rocznicę pracy naukowej i dydaktycznej*, „Eos” 49, 1957/1959, nr 2, 37–44.
- Kazimierz Feliks Kumaniecki. 30 lat pracy naukowej i dydaktycznej*, „Życie Szkoły Wyższej” 12, 1957, 63–66.
- Międzynarodowy Kongres poświęcony literaturze nowogreckiej w Berlinie*, „Życie Szkoły Wyższej” 7/8, 1957, 78–92.

Organizacja i plany naukowe Instytutu Nauk o Grecko-Rzymskiej Kulturze antycznej przy Niemieckiej Akademii Nauk, „Życie Szkoły Wyższej” 10, 1957, 78–92.

Setna rocznica urodzin G.B. Skawa, „Życie Szkoły Wyższej” 10, 1957, 56–57.

Z dziejów polskiej bizantynistyki, „Meander” 12, 1957, nr 7–8, 222–240.

1958

Czy Ksantypa była naprawdę ksantypą, „Mówią Wieki” 3, 1958, 32–33.

Współautor: J. Kurtis, *Dionysios Solomos (1798–1857)*, „Meander” 13, 1958, 265–276.

Kazimierz Feliks Kumaniecki (w 30 rocznicę pracy naukowej i dydaktycznej), „Eos” 49, 1957/1958, nr 2, 25–44.

hasła [w:] *Mała encyklopedia kultury świata antycznego*, t. I: A–L, G. Pianko (red.), Warszawa 1958. *Międzynarodowa konferencja cycerońska*, „Sprawozdania Prac Naukowych Wydziału Społecznego PAN” 1, 1958, nr 4, 63–65.

Neogrecystyka w Polsce, „Meander” 13, 1958, nr 2–3, 81–87.

Niewolnicy w komediach Plautusa, Warszawa 1958, 255.

[Rec.] K. Kumaniecki, *Historia kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 1955 – „Bibliotheca Classica Orientalis” 3, 1958, k. 197–200.

[Rec.] K. Kumaniecki, *Słownik łacińsko-polski*, „Bibliotheca Classica Orientalis” 3, 1958, k. 133–134, Warszawa 1957.

1959

Die neugrätzistische Forschung in Polen, „Berliner Byzantinische Arbeiten” 14, 1959, 28–34.

Greckie peregrynacje Juliusza Słowackiego, „Meander” 14, 1959, 177–206.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydz. filologicznym, historycznym, prawnym*, Warszawa 1959, 393.

K.F. Kumaniecki. Zum 30. Jahrestag seiner wissenschaftlichen und didaktischen Tätigkeit, „Das Alterum” 5, 1959, 248–256.

Plautus, Cato der Ältere und die römische Gesellschaft: Aus der altertumskundlichen Arbeit Volkspolen, Berlin 1959, 52–72.

System transkrypcyjny alfabetu neogreckiego [w:] *Polskie nazewnictwo geograficzne świata*, Warszawa 1959, 145–148.

[Rec.] A. Krokiewicz, *Sokrates*, Warszawa 1958; „Kwartalnik Historyczny” 66, 1959, 219.

[Rec.] S. Łoś, *Sylwetki rzymskie*, Warszawa 1958; „Kwartalnik Historyczny” 66, 1959, 219.

[Rec.] M. Moser-Philtsou, *Lehrbuch der neugriechischen Volkssprache*, München 1958; „Życie Szkoły Wyższej” 10, 1959, 145–148.

1960

Filologia klasyczna na Węgrzech, „Meander” 15, 1960, 189–195.

Gabinet pro Studià Řeckà Římskà a Latinskà: Č.A.V. V Praze, „Meander” 15, 1960, 252–254.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydz. filologicznym, historycznym, prawnym*, wyd. 2, Warszawa 1959, 393.

[Rec.] K. Kumaniecki, *Cycon i jego współcześni*, Warszawa 1959; „Języki Obce w Szkole” 4, 1960, nr 5, 323–326.

[Rec.] *Słownik łacińsko-polski*, t. I: A–C, M. Plezia (red.), Warszawa 1959; „Życie Szkoły Wyższej” 15, 1960, 124–127.

1961

Bermerkungen über die „servi mali” bei Plautus, „Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae” 9, 1961, nr 1–2, 27–36.

Pobyt Andronika I Komnenosa na Rusi Halickiej, „Sprawozdania Prac Naukowych Wydziału Społecznego PAN” 4, 1961, nr 5, 48–52.

[Rec.] *Mała encyklopedia PWN*, Warszawa 1959; „Zentralblatt für Bibliothekswesen” 75, 1961, nr 10, 469–470.

[Rec.] K. Kumaniecki, *Cycon i jego współcześni*, Warszawa 1959; „Deutsche Literaturzeitung für Kritik der internationalen Wissenschaft” 82, 1961, nr 3, 225–227.

1962

Andronikos I Komnenos, Warszawa 1962, 176 (w 1970 przekład na język niemiecki). Recenzje: (1) R. Browning, „English Historical Review” 80, 1965, 822–823; (2) A. Kazhdan, „Wizantyskijskij Wriemiennik” 24, 1964, 253–254; (3) S. Wiśniewski, „Byzantinoslavica” 26, 1965, 387–389.

40 haseł [w:] *Wielka encyklopedia powszechna PWN*, t. I: A – Ble, B. Suchodolski (red.), Warszawa 1962.

hasła [w:] *Mała encyklopedia kultury świata antycznego*, t. II: M–Z, Z. Piszczek (red.), hasła z zakresu historii literatury greckiej i rzymskiej, S. Kazikowski (red.), Warszawa 1962.

Komitet Nauk o Kulturze Antycznej PAN, „Sprawozdania Prac Naukowych Wydziału Społecznego PAN” 5, 1962, 142–147.

Renesans literatury bizantyńskiej w XII w., „Meander” 17, 1962, nr 9, 407–419.

Stefan Srebrny (14 I 1890–12 X 1961), „Sprawozdania Prac Naukowych Wydziału Społecznego PAN” 5, 1962, nr 4, 5–6.

1963

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydz. filologicznym, historycznym, prawnym*, wyd. 3, Warszawa 1963, 393.

Miasto o pięciu nazwach: Lygos, Bizancjum, Antonia, Konstantynopolis, Istambuł, „Meander” 18, 1963, nr 10, 467–476.

Prof. Dr. Stefan Srebrny. Gelehrter und Übersetzer, „Helikon, Rivista di Tradizione e cultura classica dell’Università di Messina” 3, 1963, nr 1–4, 557–558.

Z greckiej literatury nowożytnej, „Przegląd Humanistyczny” 7, 1963, nr 6, 147–150.

Ze wspomnień ucznia, „Meander” 18, 1963, 81–86.

1964

Aus der Geschichte der Beziehungen zwischen Byzanz und Russland in der zweiten Hälfte des 12. Jahrhunderts [w:] *Byzantinische Beiträge*, Berlin 1964, 333–357.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydziałach humanistycznym, filologicznym, historycznym, prawnym, pedagogicznym*, wyd. 4 zm., Warszawa 1964, 405.

Kazimierz Feliks Kumaniecki (sylwetki naukowe członków PAN), „Nauka Polska” 12, 1964, nr 1, 68–74.

Kazimierz Feliks Kumaniecki, „Review of The Polish Academy of Sciences” 9, 1964, nr 1, 61–63. *Komisja Bizantynologiczna Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej (Rzut oka na polską bizantynistykę)*, „Sprawozdania Prac Naukowych Wydziału Społecznego PAN” 7, 1964, nr 1, 46–51.

Z dziejów recepcji kultury nowogreckiej i klasycznej w Polsce: Józef Dunin – Borkowski, „Eos” 54, 1964, nr 2, 329–348 (przedruk w 1965).

[Rec.] *Philippi Callimachi Epigrammatum libri duo*, C.F. Kumaniecki (ed.), Wratislaviae 1963; „Języki Obce w Szkole” 5, 1964, 304–308.

1965

Z dziejów recepcji kultury nowogreckiej i klasycznej w Polsce: Józef Dunin – Borkowski, „Przegląd Humanistyczny” 9, 1965, nr 1, 119–143.

[Rec.] H. Evert–Kappesowa, *Studia nad historią wsi bizantyjskiej w VII–IX w.*, Łódź 1963; „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 28, 1965, 157–158.

1966

- Spis prac Kazimierza Kumanieckiego*, „Eos” 56, 1966, z. 1, 28–38 [druk 1968].
Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydziałach humanistycznym, filologicznym, historycznym, prawnym, pedagogicznym*, wyd. 5 zm., Warszawa 1966, 405.
[Rec.] *Philippi Callimachi Epigrammatum libri duo*, C.F. Kumaniecki (ed.), Wratislaviae 1963; „Deutsche Literaturzeitung für Kritik der internationalen Wissenschaft” 86, 1966, 771–779.

1967

- C.F. Kumaniecki, *Scripta minora*, O. Jurewicz (ed.), V. Steffen (praef.), Wratislaviae 1967, XLI; 608.
Die Vermittlung des antiken Erbes in der Volksrepublik Polen, „Das Alterum” 13, 1967, nr 1, 56–64.
Index scriptorum quae Casimirus Felix Kumaniecki publici iuris fecit [w:] C.F. Kumaniecki, *Scripta minora*, O. Jurewicz (ed.), V. Steffen (praef.), Wratislaviae–Varsaviae–Cravoviae 1967, XXXI–XLI.
Kazimierz Kumaniecki w życiu nauki, organizacji nauki, działalności popularyzacyjnej i społecznej [w:] C.F. Kumaniecki, *Scripta minora*, O. Jurewicz (ed.), V. Steffen (praef.), Wratislaviae–Varsaviae–Cravoviae 1967, XIV–XLI.
Religia w komediach Plauta, „Euhemer” 4/5, 1967, 11–18.
Walka obrazoburców z ikonodulami, „Meander”, 1967, nr 6, 269–283.

1968

- Das römische Theater in Polen im Wandel der Jahrhunderte: Antiquitas graeco–romana ac tempora nostra*, Praguae 1968, 104–112.
30 haseł [w:] *Mały słownik pisarzy świata*, Warszawa 1968.
Niezwykły jubileusz, „Sprawozdania Prac Naukowych I Wydziału Społecznego PAN” 2, 1968, 171–178.
Über die religion des Plautus: Studien zur Geschichte und Philosphie des Altertumus, Budapest 1968, 104–112.
Współautor: L. Winniczuk, *Starożytni Grecy i Rzymianie w życiu prywatnym i państwowym*, Warszawa 1968, 532 (wyd. 2 – 1970, wyd. 3 – 1973).

1969

- A. Komnena, *Aleksjada*, t. I, przeł. i oprac. O. Jurewicz, XXX; 184 (wyd. 2 – 2005).
Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydziałach humanistycznym, filologicznym, historycznym, prawnym, pedagogicznym*, wyd. 6 zm., Warszawa 1969, 405.
Schizma wschodnia, Warszawa 1969, s. 279. Recenzje: (1) R. Ciocan–Ivănescu, „Byzantion” 41, 1971, 556–557; (2), A. Ferenc, „Euhemer” 15, 1971, nr 1, 105–109.
Z Aleksjady Anny Komnenny, „Meander” 24, 1969, nr 2, 83–92.
[Rec.] Prokopiusz z Cezarei, *Historia Sekretna*, przeł. i oprac. A. Konarek, Warszawa 1969; „Nowe Książki” 6, 1969, 1108–1109.

1970

- Andronik I Komnenos*, Amsterdam 1970, 159. Recenzja: (1) O. Kresten, „Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik” 20, 1971, 328–334.
Współautor: L. Winniczuk, *Starożytni Grecy i Rzymianie w życiu prywatnym i państwowym*, Warszawa 1970, 532.
[Rec.] H.W. Haussig, *Historia kultury bizantyńskiej*, Warszawa 1969; „Nowe Książki” 7, 1970, 409–410.

1971

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydziałach humanistycznym, filologicznym, historycznym, prawnym, pedagogicznym*, wyd. 7 zm., Warszawa 1971, 405.

1972

A. Komnena, *Aleksjada*, t. II, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław 1972, 298. (wyd. 2 – 2005). *Lenin w kręgu kultury antycznej*, „Eos” 60, 1972, 166–178.

1973

Współautor: L. Winniczuk, *Starożytni Grecy i Rzymianie w życiu prywatnym i państwowym*, Warszawa 1973, 532.

[Rec.] S. Runciman, *Ostatni renesans bizantyjski*, Warszawa 1973; „Nowe Książki” 16, 1973, 47.

[Rec.] S. Runciman, *Wielki Kościół w niewoli. Studium historyczne patriarchatu konstantynopolańskiego od czasów bezpośrednio poprzedzających jego podbój przez Turków aż do wybuchu greckiej wojny o niepodległość*, Warszawa 1973; „Argumenty” 17, 1973, nr 33.

1974

Filologia nowogrecka w Polsce [w:] *Balkanistyka polska. Materiały z posiedzeń naukowych Komisji Balkanistycznej przy Komitecie Słowianoznawstwa PAN w latach 1972–1973*, Z. Stieber (red.), Wrocław 1974, 55–70.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydziałach humanistycznym, filologicznym, historycznym, prawnym, pedagogicznym*, wyd. 8 zm., Warszawa 1974, 405.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: dla lektoratów uniwersyteckich na wydziałach humanistycznym, filologicznym, historycznym, prawnym, pedagogicznym*, wyd. 9 zm., Warszawa 1974, 405.

L'antiquité classique au cours 25 années de la République Populaire de Pologne, O. Jurewicz (ed.), Wrocław 1974, 141.

N. Bryennios, *Materiały historyczne*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław 1974, XVI; 98 (wyd. 2 – 2005).

1977

Literatura bizantyjska [w:] *Dzieje literatur europejskich*, t. I, W. Floryan (red.), Warszawa 1977, 137–188 (wyd. 2 – 1979).

1978

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 10 zm. i rozsz., Warszawa 1978, 650.

1979

Literatura bizantyjska [w:] *Dzieje literatur europejskich*, t. I: *Literatura starogrecka; Literatura bizantyjska; Literatura nowogrecka; Literatura rzymska; Literatura nowołacińska; Literatura włoska; Literatura francuska; Literatura hiszpańska; Literatura portugalska; Literatura rumuńska*, W. Floryan (red.), wyd. 2, Warszawa 1977, 137–188.

1982

Kazimierz Feliks Kumaniecki, *18.V.1905–8.VI.1977. (Wspomnienie ucznia)*, „Życie Warszawy” 1982, nr 120, 7.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 11 zm. i rozsz., Warszawa 1982, 650.

1984

- „Die Chronographie” des Michael Psellos als Quelle zur byzantinischen Kultur im Ausgang des 10. Jh., „Eos” 72, 1984, nr 2, 315–322 (przedruk w 1992).
- Die Sprache und literarische Kunst von Anna Komnene* [w:] *Festschrift Johannes Irmscher*, Berlin 1984, 85–97.
- Historia literatury bizantyńskiej: zarys*, Wrocław 1984, s. 354 (wyd. 2 – 2007). Recenzje: (1) H. Cichocka, „Przegląd Humanistyczny” 29, 1985, nr 1–2, 167–171; (2) K. Ilski, „Balcanica Posnaniensia” 5, 1990, 422.
- Kazimierz Feliks Kumaniecki. Filolog – humanista – nauczyciel – organizator nauki (18 V 1905–8 VI 1977)*, „Przegląd Humanistyczny” 28, 1984, nr 2, 75–102.
- Index scriptorum omnium Kazimierz Feliks Kumaniecki*, „Przegląd Humanistyczny” 28, 1984, nr 1, 75–102.

1985

- Anna Komnena – Kronprinzessin und Schriftstellerin* [w:] *Griecheland – Byzanz – Europa*, Berlin 1985, 50–60.
- M. Psellos, *Kronika czyli historia jednego stulecia Bizancjum*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław 1985, XXI; 247 (wyd. 2 – 2005). Recenzja: (1) H. Cichocka, „Nowe Książki” 4, 1986, nr 4, 14–15.

1986

- Fenomen języka greckiego od wspólnoty indoeuropejskiej do tryglosji nowogreckiej*, „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego = Annuaire de la Société des Sciences et des Lettres de Varsovie” 49, 1986, 203–205 [druk 1990].
- Focjusz, *Biblioteka*, t. I: *Kodeksy 1–150*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Warszawa 1986, XXXV; 226 (wyd. 2 – 2006). Recenzja: (1) T. Wyszomirski, „Życie Katolickie” 6, 1987, nr 10, 118–120.
- Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, cz. 1–2, wyd. 13 zm. i rozsz., Warszawa 1986, 263; 645.
- Quinti Horati Flacci opera omnia*, vol. I: *Carmina et Epodon librum continens*, O. Jurewicz (ed.), Wrocław 1986, 449 (wyd. 2 – 2000).

1988

- Focjusz, *Biblioteka*, t. II: *Kodeksy 151–222*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Warszawa 1988, 266 (wyd. 2 – 2006). Recenzja: (1) H. Cichocka, „Nowe Książki” 9, 1989, 63–64.
- Quinti Horati Flacci opera omnia*, vol. II: O. Jurewicz (ed.), Wrocław 1988, 501 (wyd. 2 – 2000).

1990

- Wędrówka po bizantyńskiej bibliotece*, rozmawia J. Ciechanowicz, „Kultura i Życie” 7, 1990, 2.
- Dzieło nieocenionej wartości*, rozmawia P. Smogorzewski, „Słowo Powszechne” 50, 1990, 4.
- Hemar i Horacy*, „Kultura i Życie” 19, 1990, 2 [dotyczy przekładu dokonanego przez M. Hemara w książce *Horacy: Ody Horacjusza*, Londyn 1971].

1991

- Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, cz. 1–2, wyd. 14 zm. i rozsz., Warszawa 1991, 263; 645.

1992

- Gramatyka historyczna języka greckiego: fonetyka – fleksja*, Warszawa 1992, 326 (wyd. 2 – 1999).
- „Die Chronographie” des Michael Psellos als Quelle zur byzantinischen Kultur im Ausgang des 10. Jh., „Byzantinische Forschungen” 18, 1992, 137–146.

1993

Grecka literatura – Okres bizantyjski [w:] *Encyklopedia katolicka*, J. Walkusz (red.), t. VI: *Grat- Ignoracja*, Lublin 1993, 82–84.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, cz. 1–2, wyd. 15 zm. i rozsz., Warszawa 1993, 263; 645.

Studi di filologia bizantina condotti in Polonia nel secolo XX (una selezione) [w:] *La filologia medievale e umanistica greca e latina nel secolo XX. Atti del Congresso Internazionale Roma, Consiglio Nazionale delle Ricerche, Università La Sapienza, 11 – 15 dicembre 1989*, E. Follieri, G. Orlandi, M. Regoliosi (ed.), Roma 1993 (Testi e studi bizantinoneoellici 7), 629–637.

1994

Focjusz, *Biblioteka*, t. III: *Kodeksy 223–237*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Warszawa 1994, 231 (wyd. 2 – 2006). Recenzja: (1) *Użyteczna starożytność*, „Słowo. Dziennik katolicki” 20, 1995, 10.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, cz. 1–2, wyd. 16, Warszawa 1994, 263; 645.

Literatura bizantyńska [w:] *Słownik pisarzy świata*, t. I: *Literatura antyczna. Literatura afrykańska*, Warszawa 1994, 40–61.

1995

Griechische motive in der gegenwärtigen polonischen Literatur: Europäischer Philhellenismus [w:] *Antike motive in der heutigen europäischen Literatur*, Würzburg 1995, 189–197.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 17, Warszawa 1995, 650.

1996

Focjusz, *Biblioteka*, t. IV: *Kodeksy 238–248*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Warszawa 1996, 327 (wyd. 2 – 2006).

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 18, Warszawa 1996, 650.

1997

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 19, Warszawa 1997, 650.

1998

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 20, Warszawa 1998, 650.

1999

Focjusz, *Biblioteka*, t. V: *Kodeksy 249–280*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Warszawa 1999, 343. Recenzja: (1) J. Sochoń, „Nowe Książki” 3, 2000, 35–36; (2) P. Smogorzewski, *Podróż do źródła*, „Powściągliwość i Praca” 5, 2000, 28.

Gramatyka historyczna języka greckiego, wyd. 2 popr. i uzup., Warszawa 1999, 329.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 21, Warszawa 1999, 650.

2000

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 22, Warszawa 1999, 650.

Kwintus Horacjusz Flakkus, *Gawędy; Listy; Sztuka poetycka*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Warszawa 2000, 496.

Kwintus Horacjusz Flakkus, *Ody i epody*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Warszawa 2000, 444. Recenzja: (1) A. Maciejewska, *Muzyka w komentarzu Oktawiusza Jurewicza do „Dzieł wszystkich” Horacego*, „Collectanea Philologica” 12, 2009, 49–54.

Słownik grecko-polski, t. I: A–K, na podstawie słownika Z. Węclewskiego, oprac. O. Jurewicz, Warszawa 2000, 568 (wyd. 2 – 2015).

2001

Słownik grecko-polski, t. II: L–W, na podstawie słownika Z. Węclewskiego, oprac. O. Jurewicz, Warszawa 2001, 542 (wyd. 2 – 2015).

2002

Encyklopedia kultury bizantyńskiej, O. Jurewicz (red.), Warszawa 2002, XLII; 503.

Przedmowa [w:] *Encyklopedia kultury bizantyńskiej*, O. Jurewicz (red.), Warszawa 2002, V–VI.

120 haseł [w:] *Encyklopedia kultury bizantyńskiej* – Abba; Abbas; Akathistos hymnos; Akindynos Grzegorz; Akojmeci; Aleksander; Aleksander z Tralles; Alfabet – skarga na marność tego świata; Anagnosta Jan; Archimandryta; Archiprezbiter; Arseniusz Autorejan; Balsamon Teodor; Barlaam z Kalabrii; Barsanufiusz; Basileopator; Bizantynistyka, bizantynologia; Bizantyńska literatura; Blemmydes Nikefor; Cenobici; Chrysoberges Maksym; Chrysoloras Demetriusz; Chrysorrhoeas; Chrystodulos Jan z Patmos; Chumnos Jerzy; Chumnos Nikefor; Corpus iuris civilis; Diakon; Domestyk; Dukat; Duks; Dyrrachium; Edessa; Ekthesis Chronicle; Etymologicum Magnum; Fanarion; Files Manuel; Filozofia Ojca Wina; Fizjolog; Focjusz; Geometres Jan Kyriotes; Halecki (Chalecki) Oskar; Hammer Seweryn; Heirmos; Historia imperatorum; Idiomele; Igumen; Ikonodule; Ikonoklaści, obrazoburcy; Jan Italos; Jan XIV Kalekas; Jan Mauropus; Jan Moschos; Kabasilas Mikołaj; Kabasilas Nil; Karmania; Kasja; Katepano; Kefalas Konstatyn; Kiparisjota Jan; Kleisura; Komisja Bizantynologiczna przy Komitecie Nauk o Kulturze Antycznej Polskiej Akademii Nauk; Komnena Anna; Komnenos i Proklos; Kontakion; Kumaniecki Kazimierz; Laura; Libaden Andrzej; Malakes Eutymin; Mazarisa podróż do hadesu; Megas duks; Meletios; Meliteniote Teodor; Merarcha; Mirologia; Msza gołobordych; Myriokefalon; Nazjan; Nowacjanie, Ochryda; Ogień grecki; Opowieść o czworonogach; Pachomiusz; Palamas Grzegorz; Patrycjuszka zoste; Pizydes Jerzy; Porikolog; Psarolog; Psellos Michał; Pulolog; Roman Melodos; Sajdak Jan; Scholia; Sebastokrator; Sebastos; Sinko Tadeusz; Spaneas; Spatariusz; Sternbach Leon; Stratopedarcha; Stratores; Stylicy; Synaksarion; Syntomon; Tagmata; Teodor Studyta; Teodor z Mopsuestii; Tornikes Dymitr; Tornikes Grzegorz; Troparion; Trzy rozdziały; Turyn Aleksander; Typikon; Tzetzes Izaak; Ulpian; Witkowski Stanisław; Zakład Filologii Greckiej, Bizantyńskiej i Nowogreckiej Instytutu Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego; Zotyck Paraspondyl; Zwierciadło kobiet; Zygaben Jan.

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 23, Warszawa 2002, 650.

2003

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 24, Warszawa 2003, 650.

2004

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 25, Warszawa 2004, 650.

2005

A. Komnena, *Aleksjada*, t. I, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2005, XLVI; 281.

A. Komnena, *Aleksjada*, t. II, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2005, 283–734.

M. Psellos, *Kronika czyli Historia jednego stulecia Bizancjum (976–1077)*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2005, XLII; 382.

2006

Focjusz, *Biblioteka*, t. I: *Kodeksy 1–187*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2006, XLVII; 464.

Focjusz, *Biblioteka*, t. II: *Kodeksy 188–229*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2006, 380.

Focjusz, *Biblioteka*, t. III: *Kodeksy 230–246*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2006, 455.

Focjusz, *Biblioteka*, t. IV: *Kodeksy 247–280*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2006, 432.

N. Bryennios, *Materiały historyczne*, przeł. i oprac. O. Jurewicz, Wrocław – Warszawa 2006, XXIX; 205.

2007

Historia literatury bizantyńskiej: zarys, wyd. 2 popr., Wrocław 2007, 320.

2008

Zasadach spolszczenia i transpozycji imion własnych i nazw geograficznych greckich epoki bizantyńskiej [w:] G. Ostrogorski, *Dzieje Bizancjum*, wyd. 3, Warszawa 2008, 599–626.

2012

Współautorzy: L. Winniczuk, J. Żuławska, *Język łaciński: podręcznik dla lektoratów szkół wyższych*, wyd. 26, Warszawa 2012, 650.

2015

Słownik grecko-polski, na podstawie słownika Z. Węclewskiego, oprac. O. Jurewicz, Warszawa 2015, XII; 1113.